

MJERODAVNO PRAVO ZA ODGOVORNOST ZA ŠTETU ZBOG TJELESNE OZLJEDE POMORCA

VISOKI TRGOVAČKI SUD
REPUBLIKE HRVATSKE

Presuda broj: XIV PŽ-2596/01-2 od 5. studenog 2002.

Vijeće: Zdravko Junačko, mr. sc. Lucija Čimić, Veljko Mudrić

U slučaju izvanugovorne odgovornosti za štetu zbog tjelesne ozljede pomorca nastale na radu na stranom brodu za koju odgovara strani poslodavac mjerodavno je pravo mjesta gdje je štetna radnja izvršena ili gdje je posljedica nastupila, ovisno o tome koje je od ta dva prava povoljnije za oštećenika. Nezgoda u kojoj je stradao hrvatski pomorac dogodila se na stranom brodu u teritorijalnom moru strane države. Znači, štetna radnja je izvršena (nastala) u inozemstvu. Štetna posljedica za tužitelja nastupila je na području Republike Hrvatske jer je tužitelj osoba s prebivalištem u Republici Hrvatskoj, osim toga svaka daljnja šteta za tužitelja nastaje u Republici Hrvatskoj. Sud je ocijenio da se primjenjuje pravo Republike Hrvatske, kao mjerodavno pravo mjesta gdje je štetna posljedica nastupila i kao pravo koje je povoljnije za oštećenika.

Tužitelj je na temelju ugovora o radu sa tuženikom od 31. kolovoza 1993. godine ukrcan na motorni brod "Arctic" na poslovima drugog časnika palube. Dana 3. rujna 1993. godine za vrijeme boravka broda u Grčkoj luci Pirej prilikom provjere sigurnosne opreme u čamcu za spašavanje dogodio se štetni događaj u kojem je tužitelj zadobio tešku tjelesnu ozljedu. Tužitelj je protiv tuženog podnio tužbu kojom potražuje naknadu štete po osnovu trajnog invaliditeta, tj. smanjene životne aktivnosti, pretrpljenih fizičkih bolova, pretrpljenog straha, izgubljene zarade, tuđe pomoći.

Tuženik je osporio tužbeni zahtjev u cijelosti. Istaknuo je prigovor međunarodne nenadležnosti hrvatskog suda jer je njegovo sjedište u inozemstvu. Posebno u odgovoru na tužbu ističe da nije odgovoran za nastalu štetu jer uzrok pada čamca za spašavanje nije dotrajalost čelične užadi već podizanje ručice za unutrašnje otpuštanje čamca. Ručicu je otpustio tužitelj kada je ušao u čamac jer je nakon pada čamca ručica pronađena u poziciji "otpušteno", a izvađen je bio i sigurnosni klin. Zbog toga je tužiteljevo ponašanje samoinicijativno bez naloga nadređenih, što znači da su pad

čamca i posljedice kod tužitelja prouzročeni postupkom tužitelja zbog kojih ne postoji odgovornost tuženika. Također, tuženik je osporio visinu tužbenog zahtjeva i prirodu zadobivenih ozljeda.

Prvostupanjski sud je proveo dokazni postupak uvidom u sve dokaze priložene spisu, te proveo sudska vještačenja po vještacima medicinske i financijske (aktuarske) struke.

Iz provedenog dokaznog postupka prvostupanjski sud je utvrdio da se u ovom predmetu radi o izvanugovornoj odgovornosti za štetu, čija je posljedica nastupila na području Republike Hrvatske i to po osnovu teške tjelesne ozljede, te da će daljnja šteta nastupiti u Republici Hrvatskoj, radi čega je nadležan sud u Republici Hrvatskoj. Sud je ocijenio neosnovanim prigovor promašene pasivne legitimacije jer je ugovor o radu tužitelj zaključio upravo sa tuženikom.

Utvrдио je nespornim da je 4. rujna 1993. godine tužitelj ozlijeđen na radu i to prilikom provjere sigurnosne opreme (čamca za spašavanje) na brodu koji je duže vrijeme stajao u raspremi u luci. Tužitelj je ukrcan kao i drugi članovi posade na brod iz Pireja do Indije. U odnosu na nastali štetni događaj zaključio je da postoji krivnja, odnosno odgovornost tuženika obzirom da je prvi časnik palube dao nalog tužitelju da poduzme određene radnje, što znači da je radio pod njegovim nadzorom odnosno po njegovom nalogu. Opseg i visinu štete sud je utvrdio iz provedenih vještačenja (medicinskog i aktuarskog).

Trgovački sud u Rijeci presudom br. P-1949/98-64 od 27. veljače 2001. godine, u točki I naložio je tuženiku da plati tužitelju USD 259.242,96 sa kamatom po stopi koju banka u mjestu ispunjenja plaća na devizne štedne uloge po viđenju od 27. veljače 2001. do isplate, pod točkom II odbio je tužitelja s tužbenim zahtjevom za kamatu na iznos USD 259.242,96 za razdoblje od 3. rujna 1993. do 26 veljače 2001. godine, pod točkom III utvrdio je da ne postoji potraživanje tuženika prema tužitelju u iznosu USD 22.650,00. Ujedno je rješenjem u točki I utvrdio da je tužba povučena za iznos USD 74.783,26, a u točki II naložio je tuženiku da plati tužitelju trošak postupka u iznosu kn 77.775,00 kn.

Protiv presude žalbu je podnio tuženik iz svih žalbenih razloga. Što se tiče pitanja međunarodne nadležnosti hrvatskog suda, tuženik ističe da se odredbe ZPP-a o mjesnoj nadležnosti mogu primijeniti tek ako u ZRSZ-u nema izričite odredbe o međunarodnoj nadležnosti za određenu vrstu sporova - čl. 27. stavak 2 ZPP-a. Obzirom da se radi o izvanugovornoj odgovornosti za štetu za koju ZRSZ sadrži odgovarajuću odredbu o međunarodnoj nadležnosti za izvanugovornu odgovornost, supsidijarnoj primjeni čl. 52. nema mjesta, a obzirom da se radi i izvanugovornoj odgovornosti nema osnova ni za primjenu čl. 58. st. 3 ZPP-a.

U odnosu na nastanak samog štetnog događaja, smatra da sud nije utvrdio razlog pada čamca za spašavanje, a iz provedenih dokaza ne proizlazi da je tužitelj od bilo

koga dobio izričiti nalog za ulazak u čamac, već je u čamac ušao samoinicijativno, a uzrok pada nije u dotrajalosti odnosno pucanju čelične užadi. Uzrok pada je, prema mišljenju tuženika, odvajanje čamca od koloturnika do koga je došlo zbog vađenja sigurnosnog klina, te otpuštanja unutrašnje kočnica, što je učinio sam tužitelj. Što se tiče primjene materijalnog prava, sud je pogrešno okvalificirao spor kao spor o izvanugovornoj odgovornosti, jer po mišljenju tuženika to je spor iz radnog odnosa (čl. 998. ZPUP), pa je mjerodavno pravo države čiju pripadnost brod ima. Osim toga u primjeni mjerodavnog prava sud nije utvrdio koje je pravo povoljnije za oštećenika. U pogledu odgovornosti brodar za tjelesne ozljede članova posade, tuženik smatra da bi sud prvo trebao odlučiti je li tuženik brodar motornog broda "Arctic." Naime, tvrdi da tuženik nije bio ni vlasnik broda ni nositelj plovidbenog pothvata, pa ga se ne može smatrati brodarom, te za tjelesnu ozljedu člana posade ne može odgovarati kao brodar. Tuženik bi mogao odgovarati za tjelesnu ozljedu tužitelja kao poslodavac za ozljedu na radu.

Također, tuženi u žalbi ističe da se na temelju toga što je sud utvrdio da brod nije imao dozvolu za isplavljanje, ne može zaključiti da je postojala mana broda.

Drugostupanjski sud (Visoki trgovački sud Republike Hrvatske) odbio je žalbu tuženika kao neosnovanu i potvrdio presudu i rješenje Trgovačkog suda u Rijeci br. P-1949/98 od 27. veljače 2001.

Uvidom u spisu priložene dokaze, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske je prihvatio utvrđenje prvostupanjskog suda da se u ovom predmetu radi o izvanugovornoj odgovornosti za štetu, te da je štetna posljedica nastupila na području Republike Hrvatske, jer je tužitelj osoba s prebivalištem u Republici Hrvatskoj. Bez obzira na to što je štetna radnja nastupila na brodu, svaka daljnja šteta za tužitelja nastaje u Republici Hrvatskoj.

Drugostupanjski sud smatra da su neosnovani navodi tuženika u žalbi o pitanju međunarodne nadležnosti hrvatskog suda. Ispitujući pobijanu presudu u granicama žalbenih razloga sukladno odredbi čl. 365. st. 2. Zakona o parničnom postupku (NN br. 53/91 i 91/92), drugostupanjski sud je ocijenio da prvostupanjska presuda nema bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. ZPP-a na koje taj sud pazi po službenoj dužnosti.

Drugostupanjski sud je utvrdio da iz tijeka cijelog postupka, a što među strankama nije ni sporno, proizlazi da je tužitelj ozlijeđen prilikom rada na brodu, odnosno prilikom provjere sigurnosne opreme - čamca za spašavanje, na brodu koji je duže vremena stajao u raspremi u luci Pirej radi plovidbe do Indije. Sporno je kako je došlo do samog štetnog događaja, odnosno tko je odgovoran za štetu nastalu tužitelju. Naime, sud je utvrdio da je tužitelj radio na provjeri sigurnosne opreme na brodu i to po nalogu prvog časnika palube, zbog toga smatra da za štetu nastalu tjelesnom ozljedom tužitelja odgovara brodar sukladno tada važećem Zakonu o pomorskoj i

unutrašnjoj plovidbi (NN br. 53/91, 26/93 i 17/94). Sud je utvrdio da je riječ o brodu koji je dvije godine stajao u raspremi, pa je radi potrebe isplovljivanja ukrcana minimalna posada u kojoj je bio i tužitelj. Osim toga utvrđeno je da brod nije imao potvrdu o ispravnosti za plovidbu, radi čega su inspektor i tužitelj radili u cilju provjeravanja sigurnosne opreme, kako bi brod dobio potrebne dozvole za isplovljivanje odnosno namjeravano putovanje.

U odnosu na navode tuženika u žalbi glede odnosa tužitelja i tuženika kao i svojstva tuženika u odnosu na brod (pitanje pasivne legitimacije), drugostupanjski sud je analizom predmetnog ugovora o zaposlenju utvrdio da je tuženik naveden kao menadžer, a tužitelj kao pomorac, s time da je izričito ugovoreno zaposlenje na putovanje brodom "Arctic", a ugovorom su propisane obveze tužitelja i tuženika. Dakle, tuženik je plovidbeni poduzetnik u smislu organizacije plovidbenog pothvata, jer su stranke ugovorile točno određene međusobne obveze u smislu putovanja brodom "Arctic" koji plavi pod zastavom St. Vincenta iz Pireja do Alanga (Indija) s početkom 26. kolovoza 1993. godine. Iz toga je sud zaključio da se u ugovornom odnosu po osnovi navedenog putovanja i spomenutim brodom nalaze upravo tuženik i tužitelj, radi čega su u tom pravcu žalbeni navodi tuženika neosnovani.

U pogledu žalbenih navoda tuženika koji se tiču navoda da nije utvrđen razlog pada čamca za spašavanje, drugostupanjski sud je uvidom u dokaze priložene spisu utvrdio da je na okolnost pada čamca za spašavanje prvostupanjski sud izveo dokaz saslušavanjem tužitelja, uvid u uvjerenje zapovjednika broda od 8. rujna 1993. godine, izvješće o nezgodi prvog časnika palube D. D. od 5. rujna 1993. godine, te izjavu inspektora na navedenom brodu od 11. listopada 1999. godine, te da je iste dokaze detaljno analizirao u obrazloženju svoje presude. Drugostupanjski sud je ocijenio da tuženik ničim nije potkrijepio svoje tvrdnje da je ručica bila otpuštena, a sigurnosni klin izvađen, odnosno da je tužitelj pri navedenim radnjama samoinicijativno djelovao. Drugostupanjski sud smatra da je iz navedenih dokaza pravilno prvostupanjski sud izveo zaključak da postoji krivnja na strani tuženika za nastali štetni događaj. Osim toga sud je uvidom u dokaze analizirao cjelokupnu situaciju navodeći nespornim da se radi o brodu koji je oko dvije godine stajao u raspremi, radi čega je za potrebe isplovljavanja i ukrcana minimalna posada, među njima i tužitelj. Sudovi su ocijenili da je tužitelj bio svjestan stanja u kojem se brod nalazi, pa se iz njegovog ponašanja može zaključiti da je postupao s povećano pažnjom, što je potvrdio zapovjednik broda.

Drugostupanjski sud smatra da je prvostupanjski sud pravilno ocijenio da je tužitelj dokazao krivnju tuženika za nastalu štetu tužitelju. Sukladno odredbi čl. 127. ZPUP-a, pa sud ocjenjuje neosnovanima navode tuženika u žalbi iznijete u tom pravcu. U predmetnom slučaju radi se o izvanugovornoj odgovornosti, pa je glede materijalnog prava mjerodavna odredba čl. 28. ZRSZ prema kojoj je mjerodavno pravo mjesta gdje je radnja izvršena ili gdje je posljedica nastupila, ovisno o tome koje je od ta dva

prava povoljnije za oštećenika, pa je prvostupanjski sud pravilno zaključio da se primjenjuje pravo Republike Hrvatske.

Drugostupanjski sud smatra da je prvostupanjski sud pravilno i potpun utvrdio činjenično stanje, te pravilno primijenio i materijalno pravo odredbe čl. 127. ZPUP, članka 200., čl. 188., čl. 189., čl. 195, čl. 277. st. 1. ZOO-a, a imajući u vidu ugovorna utanačenja stranaka u ugovoru o zaposlenju od 31. prosinca 1993. godine, te čl. 193. st. 2. čl. 154. st. 1. čl. 155. ZPP-a.

Zbog navedenih razloga žalba tuženika je odbijena kao neosnovana i temeljem odredbe čl. 368. ZPP-a potvrđena je pobijana prvostupanjska presuda.

Mr. sc. Vesna Skorupan, asistent
Jadranski zavod HAZU

Summary:

***APPLICABLE LAW FOR OPERATOR'S LIABILITY FOR DAMAGES ARISING
FROM THE INJURY OF A CREW MEMBER***

In case of non contractual liability the applicable law for the loss caused by physical injury of a crew member occurred at work on foreign ship (which is the liability of the foreign employer) is the law of the place where the loss was caused or where the consequences occurred, depending on which law is more convenient for the injured party. The accident in which a Croatian seaman was injured occurred on foreign ship in the territorial sea of foreign state. However, the consequences of this accident arose in the Republic of Croatia where the plaintiff has his residence. In this case the applicable law is Croatian law i.e. the law of the state in which the consequences of the accident are felt and which is more convenient for the injured party.